

Міністерство освіти і науки України
Білгород-Дністровський фаховий коледж
природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Білгород-Дністровського
фахового коледжу ПБКТ

Л.М. Попа

19 квітня 2023 року

Програма
з української мови
для проведення співбесіди
на основі базової середньої освіти

Розглянуто та схвалено на засіданні
циклової комісії суспільно-гуманітарних дисциплін
Протокол № 2 від «19» 04 2023 р.

Голова циклової комісії

С. Д. Васілашко

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму укладено з урахуванням вимог чинної програми з української мови для загальноосвітньої школи згідно вимог й норм Державного освітнього стандарту передусім такими його положеннями: у процесі навчання необхідно реалізовувати одночасно навчальну, виховну й розвивальну мету і досягати її; виокремлювати змістові лінії навчальних програм - мовленнєву, мовну, соціокультурну, діяльнісну - з тим, щоб надати мовному навчанню функціонально-комунікативного, особистісно-діяльнісного спрямування та сформувати у мовців усі види мовленнєвої діяльності, життєво необхідні мовні вміння й навички жанрово-стильового текстотворення).

Матеріал програми розподілено за такими розділами: «Фонетика і графіка. Орфоепія і орфографія», «Будова слова, словотвір», «Лексикологія і фразеологія», «Морфологія», «Синтаксис і пунктуація», «Розвиток мовлення».

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Фонетика і графіка. Орфоепія і орфографія

Звуки мови. Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі.

Букви й інші графічні засоби. Український алфавіт. Співвідношення звуків і букв.

Звукове значення букв **я, ю, є, ї, щ** та буквосполучень **дз, дзь, дж**.

Склад, Наголос.

Ненаголошені голосні, їх вимова і позначення на письмі.

Вимова приголосних звуків та позначення їх на письмі. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.

Найпоширеніші чергування голосних і приголосних звуків. Орфограми.

Орфографічна помилка. Принципи української орфографії,

Правила вживання апострофа, м'якого знака. Позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження.

Будова слова, словотвір і орфографія

Спільнокореневі слова і форми слова. Основа слова і закінчення змінних слів.

Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення.

Вимова і написання префіксів **з- (зі-, с-), роз-, без-, пре-, при-, прі-**.

Змінювання і творення слів. Основні способи словотворення в українській мові.

Зміни приголосних при творенні слів.

Правопис складних і складноскорочених слів.

Лексикологія і фразеологія

Поняття про лексику. Лексичне значення слова. Однозначні і багатозначні слова.

Пряме і переносне значення слів.

Синоніми, антоніми, омоніми.

Загальноновживані слова. Діалектні та професійні слова. Стилiстична диференціяція української лексики. Запозичені слова.

Терміни. Застарілі слова. Неологізми.

Поняття про фразеологізми. Типи фразеологізмів. Джерела української фразеології. Фразеологізми в ролі членів речення.

Морфологія і орфографія

Поняття про самостійні та службові частини мови.

Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Назви істот і неістот, загальні і власні назви.

Рід, число, відмінок іменників. Відміни іменників. Невідмінювані іменники.

Способи творення іменників.

Правопис відмінкових закінчень іменників.

Правопис найуживаніших суфіксів. Велика буква у власних назвах.

Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні і короткі форми прикметників. Ступені порівняння прикметників, їх утворення, Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників.

Правопис відмінкових закінчень і найуживаніших суфіксів прикметників.

Написання складних прикметників.

Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (власне кількісні, неозначено-кількісні, дробові, збірні) і порядкові. Числівники прості, складні і складені.

Відмінювання кількісних і порядкових числівників.

Правопис числівників.

Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників. Відмінювання займенників.

Правопис займенників.

Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Неозначена форма дієслова. Способи дієслова (дійсний, умовний, наказовий). Види дієслів (доконаний і недоконаний). Часи дієслів. Дієслова I і II дієвідмін. Особа і число. Безособові дієслова. Способи творення дієслів. Правопис дієслів.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот.

Безособові дієслівні форми на **-но, -то**.

Правопис дієприкметників.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль. Дієприслівники недоконаного і доконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Правопис дієприслівників.

Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Способи їх творення.

Правопис прислівників.

Прийменник як службова частина мови. Непохідні і похідні прийменники. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.

Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності і підрядності. Групи сполучників за будовою.

Правопис сполучників разом і окремо.

Частка як службова частина мови. Формотворчі, словотворчі та модальні частки.

Написання часток.

Не і ні з різними частинами мови.

Вигук як частина мови. Правопис вигуків.

Синтаксис і пунктуація

Словосполучення. Будова і типи словосполучень за способом вираження головного слова.

Просте речення. Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення. Члени речення (підмет і присудок; додаток, означення, обставини), способи їх вираження та різновиди. Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот.

Розділові знаки в кінці речення. Тире між підметом і присудком. Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах.

Речення двоскладні і односкладні. Різновиди односкладних речень. Повні неповні речення.

Тире в неповних реченнях.

Однорідні члени речення. Узагальнююче слово при однорідних членах речення. Однорідні й неоднорідні означення.

Розділові знаки при однорідних членах речення.

Звертання і вставні слова (словосполучення, речення). Розділові знаки при них.

Відокремлені другорядні члени речення (в тому числі уточнювальні). Розділові знаки при відокремлених членах.

Складне речення, його типи. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення із сполучниками і сполучними словами. Основні види підрядних речень. Складне речення з кількома підрядними.

Розділові знаки в складносурядному і складнопідрядному реченнях.

Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому реченні.

Складне речення з різними видами зв'язку, розділові знаки в ньому. Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

Основні вимоги до знань і умінь абітурієнтів

Абітурієнт повинен знати:

- що вивчають основні розділи науки про мову;
- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте і складне речення, однорідні члени речення, речення із вставними словами, відомості про відокремлені та уточнюючі члени речення, пряму мову;
- основні поняття мовлення і спілкування;
- норми українського мовленнєвого етикету.

Абітурієнт повинен вміти:

- грамотно писати слова з різними орфограмами,
- зіставляти звучання і написання слів;
- передавати на письмі звуки і звукосполучення, записувати складні, складноскорочені абрєвіатури, власні назви,
- робити перенос слів;
- правильно вживати відмінкові закінчення, а також закінчення різних форм дієслова,
- грамотно писати прислівники і займенники;
- визначати головні і другорядні члени речення, однорідні члени речення і узагальнюючі слова при них, зв'язки сурядності і підрядності, вставні і вставлені конструкції, уточнюючі члени речення, пряму і непряму мову, відповідно до цього правильно вживати розділові знаки.

-

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ ДО СПІВБЕСІДИ

При оцінюванні відповіді вступника слід керуватися такими критеріями:

- правильність і повнота відповіді під час співбесіди;
- ступінь усвідомленості, розуміння вивченого у школі;
- здатність практично реалізовувати набуті знання;
- мовленнєве оформлення відповіді;
- рівень самостійності вступника під час усної відповіді.

Відповідь має бути зв'язною, логічно послідовною. Вступник повинен виявити теоретичні знання з тієї чи іншої теми, уміти практично застосовувати правила, обґрунтовувати їх, аналізувати визначені програмою явища.

Завдання співбесіди з української мови передбачає наявність трьох речень, при роботі з якими вступнику необхідно:

- в реченнях, замість крапок, де потрібно, вставити апостроф, м'який знак;
- розкрити дужки та вставити пропущені літери відповідно до правил українського правопису;
- розставити в реченнях розділові знаки відповідно до правил пунктуації.

Кожне речення оцінюється в певну кількість балів. Кожна наявна в реченні орфограма та розділовий знак дорівнює 2-м балам. Відповідь вступника з української мови оцінюється за шкалою 100-200 балів.

До прикладу. Вступник працює над реченням, яке має записати відповідно до правил орфографії та пунктуації.

Звич...(я/а)ї народ...(а/у) (з/с)...покон / віків це ті не / писа...(нн/н)і ні / ким але реальні закони якими рік / у / рік керую...(т.../ц...)ся люди і в що / де...(н/нн)их і в загально / державних справах (За О. Воропаєм). – 32 бали.

Правильна відповідь. Звичаї народу споконвіків - це ті не писані ніким, але реальні закони, якими рік у рік керуються люди і в щоденних, і в загальнодержавних справах (За О. Воропаєм). – 32 бали.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Авксентьев Г.Г., Калашнік В.С., Ужченко В.Д. Фразеологія сучасної української мови. – Харків, 1997.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.
3. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К., 1987.
4. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К., 1993.
5. Ващенко В.С. Слово та його значення. Посібник з лексикології. – Дніпропетровськ, 1976.
6. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. – К., 1993.
7. Горпинич В.О. Українська морфологія: навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2002.
8. Горпинич В.О. Українська словотвірна дериватологія. – Дніпропетровськ, 1998.
9. Грищенко А.П., Мацько Л.І. і ін. Сучасна українська літературна мова. – К., 1997.
10. Дятчук В.В., Пустовіт Л.О. Семантична структура і функціонування лексики української мови. – К., 1983.
11. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Морфологія: Монографія. – Донецьк., 1996.
12. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія. – Донецьк, 2001.
13. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.
14. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української мови : навч.

посібник для студентів філологічних факультетів. – Одеса, 1996.

15. Климченко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.
16. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української літературної мови. Семантична структура слова. – Харків, 1977.
17. Лісняк Н., Бабій І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. – К., 2006 г.
18. Синтаксис СУЛМ: Проблемні питання: Навчальний посібник/ І.І. Слинсько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К., 1994.
19. Словотвір сучасної української літературної мови. – К., 1999.
20. Сучасна українська літературна мова / Ж.В. Колоїз, Н.М. Малюга, В.В. Явір. – К., 2006.
21. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П.Грищенка. – К.: Вища шк., 1993.
22. Сучасна українська літературна мова / За ред.. М.Я.Плющ. К., 1994.
23. Сучасна українська літературна мова. Лексика і Фразеологія / За заг. ред. І.К.Білодіда. – К., 1973.
24. Сучасна українська мова. Синтаксис: Підручник / За ред. О.Д. Пономаріва. – К., 1994.
25. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / І.Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. – К., 2004.
26. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія. – К., 1981.
27. Українська мова: Особливості практичного застосування/ Л.П. Гнатюк, О.В. Бас-Кононенко. – К., 2006.
28. Форми навчання в школі / За ред. Ю.І. Мальованого. – К., 1992.
29. Христіанінова Р.О. Просте речення в шкільному курсі рідної мови: Посібник для вчителя. – К., 1991.
30. Шульжук К.Ф. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 2003.

Додаткова

1. Арполенко Г.П., Городенська К.Г., Щербатюк Т.Х. Числівники української мови. – К., 1980.
2. Багмут А.Й. Семантика і інтонація в українській мові. – К., 1991.
3. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови. – К., 1980.
4. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. – К., 1987.
5. Возний Т.М. Словотвір дієслів в українській мові. – Львів, 1981.
6. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові. – К., 1982.
7. Загнітко А.П. Дієслівні категорії в синтагматиці й парадигматиці. – К., 1990.
8. Загнітко А.П. Система і структура морфологічних категорій сучасної української мови (проблеми теорії). – К., 1993.
9. Загнітко А.П. Функції граматичних форм роду // Укр. мова і літ. в шк. – 1990. – № 6. – С.50-54.
10. Климченко Н.Ф. і ін. Формалізовані основи семантичної класифікації лексики/ Н.Ф. Климченко, М.М.Пещак, І.Ф.Савченко. – К., 1982.
11. Климченко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. – К., 1984.
12. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів /

За ред. В.О.Винника. – К., 1988.

13. Перебийніс В.С. Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. – К., 1970.
14. Русанівський В.М. Закономірності розвитку значення слова// Українська мова і література в школі. – 1981. – №4. – С. 27 – 36.
15. Стріха А.Л., Гуревич А.Ю. Цікава граматики: Посібник для вчителя. – К., 1991.
16. Тоцька Н.І. Голосні фонем української літературної мови. – К.,1973.
17. Труб В.М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. – №1. – С. 46 – 58.
18. Шевчук О.С. Семантичні можливості граматичних форм способу дієслова в сучасній українській літературній мові // Семантика і функції граматичних структур. – К., 1991.
19. Шевчук О.С., Юхименко О.В. Образно-експресивне вживання часових форм дієслова в українській мові // Українська мова. Теорія і практика. – К., 1993.